

DE VLAAMSE MINISTER VAN CULTUUR, JEUGD, MEDIA EN BRUSSEL

BIS-NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Procedure aanstelling ontwerper voor studieopdracht “Bouw van Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunst”

1. INHOUDELIJK

1 Inleiding

Het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen is een van de twee musea die is aangeduid als instelling van de Vlaamse Gemeenschap.

De Vlaamse Regering heeft beslist om in de beleidsperiode 2019-2023, het M HKA en KMSKA, aan te duiden als cultureel-erfgoedinstelling. Conform de bepalingen in het Cultureel Erfgoeddecreet 2017 dienen deze cultureel-erfgoedinstellingen toonaangevend te zijn op het vlak van kwaliteit en van management. Ze vormen een internationale referentie, een uithangbord en spelen een grote algemene of specifieke maatschappelijke rol voor Vlaanderen. De wijze waarop de cultureel-erfgoedwerking uitgevoerd wordt, geldt als voorbeeld voor andere spelers in het cultureel-erfgoedveld.

In de beleidsnota Cultuur 2014-2019 wordt het M HKA vernoemd als een kerninstrument voor het beheer en onderzoek van het hedendaagse kunstpatrimonium van de Vlaamse Gemeenschap. Er wordt verwacht dat het museum een permanente collectie uitbouwt die de landelijke ontwikkelingen in hun internationaal perspectief toont. Daarnaast zullen de dimensie van onderzoek en de archiefwerking op het vlak van kunstenaarsarchieven een focus blijven en geïntensifieerd moeten worden.

Het M HKA is gehuisvest in een verbouwde en uitgebreide graansilo aan de Leuvenstraat in de Antwerpse Zuidwijk. In het culturele veld en bij de Vlaamse overheid leeft al langer het bewustzijn dat het M HKA kampt met een aantal infrastructurele noden. Uit de verschillende vooronderzoeken is gebleken dat het niet mogelijk is binnen de huidige infrastructuur de geformuleerde verwachtingen waar te maken.

De Vlaamse Regering heeft dan ook gekozen om een Vlaams museum van hedendaagse kunsten te bouwen. In samenspraak met de Stad Antwerpen wordt voorgesteld het nieuwe museum op te richten op de site Zuidersluis/Hof van Beroep.

2 Afgelegd traject

Voorafgaandelijk aan het onderzoek naar “Infrastructurele noden van een Toekomstig Vlaams Hedendaags Kunstmuseum” werden een aantal beleidsvoorbereidende studies opgestart.

In 2014 is in opdracht van het Team Vlaams Bouwmeester een studie uitgevoerd door Labo A in samenwerking met 51N4E./ Rebel Group: *Bestek TVB CR 04042013 “Musea voor hedendaagse kunst in Vlaanderen. Hoe/wat/waar? De M HKA-casus”*

Tijdens dit onderzoek werden twee parallelle sporen bewandeld in de ontwikkeling van toekomstscenario's voor MHKA. Er is een conceptuele analyse van mogelijke institutionele modellen uitgevoerd en een ontwerpend onderzoek naar scenario's voor het M HKA in een verzamelgebouw.

In navolging van de visienota opgesteld door Raad van Bestuur MHKA en op vraag van de Vlaamse minister bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Media en Brussel wordt in september 2015 in opdracht van MHKA een studie uitgevoerd door IDEA Consult en TouchTime

Eenzijds om de positie van het MHKA op basis van zijn visie binnen een breder museumlandschap te onderzoeken en anderzijds om een definitie te formuleren van prioritaire back- en front office functies en hun infrastructuurnoden. De diverse insteken worden samengebracht in één visie met een concreet toekomsttraject

De conclusies uit deze onderzoeken hebben geleid tot het uitschrijven van een missie en doelstellingen voor een Vlaams museum voor hedendaagse kunsten..

Het programma dat volgt uit dit vastgelegde toekomsttraject is binnen de huidige infrastructuur waarin het MHKA is gehuisvest echter niet haalbaar.

Einde 2016 wordt door Het Facilitair Bedrijf in opdracht van het departement CJM een haalbaarheidsstudie gelanceerd aangaande " *De infrastructurele noden voor een Vlaams museum van Hedendaags Kunsten*". Dit onderzoek werd in de periode december 2016 - april 2017 uitgevoerd door het bureau Import.Export architecture i.s.m. AnteaGroup en Rebel met als doel volgende vragen verder te onderzoeken:

- Wat zijn de infrastructurele noden van een Toekomstig Vlaams Hedendaags Kunstmuseum?
- Welke locatie in Antwerpen is het meest geschikt voor een Toekomstig Vlaams Hedendaags Kunstmuseum?
- Wat is de vermoedelijke all-in kost van een nieuw te bouwen Toekomstig Vlaams Hedendaags Kunstmuseum in Antwerpen?

Het onderzoek heeft geleid tot volgende resultaten:

- een voorlopig behoefteprogramma, uitgeschreven in kwalitatieve en kwantitatieve parameters, dat moet worden bijgestuurd en verder verfijnd na keuze van de locatie;
- vergelijkend onderzoek van vier mogelijke locaties in Antwerpen:
 - locatie 1 – MHKA;
 - locatie 2 – Zuidersluis/Hof van Beroep;
 - locatie 3 – Kop Nieuw Zuid/Striga 0;
 - locatie 4 – Stuivenbergziekenhuis;
- een voorlopige kostprijsraming van 65,5 miljoen euro incl. BTW en erelonen. Dit bedrag wordt verder verfijnd na keuze van definitieve locatie;

Na voorstelling van de resultaten van de haalbaarheidsstudie aan Stad Antwerpen wordt op 23 februari 2018 het besluit van het college van de burgemeester en schepenen van de Stad Antwerpen gepubliceerd waarin het college adviseert aan de Vlaamse minister bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Media en Brussel om de inplanting van het nieuwe VMHK¹ op de locatie zuidersluis (Hof van Beroep) verder te onderzoeken als voorkeurslocatie.

Volgende kwaliteiten maken dat deze locatie zeer geschikt is voor de realisatie van een nieuw museum binnen de vooropgestelde ambities:

- Het Antwerpse Zuid heeft een reeds bestaande en stabiele context, waarop het nieuwe museum meteen kan terugvallen. De noodzakelijke dynamiek en impulsen zijn reeds aanwezig op deze locatie;
- Site Zuidersluis is een historisch geladen plek. De site is bijzonder duidelijk afgebakend – het betreft een volledig bouwblok waarvan alle zijden uitgeven op betekenisvol openbaar domein;
- De site heeft bovendien een bijzonder iconisch potentieel, als vrijstaand gebouw op een historische verbinding tussen Schelde en dokken;
- Het gebouw is tevens bijzonder aanwezig in het stadsbeeld (perspectieven, assen, verbindingen);
- Deze site heeft de mogelijkheid om in bovenschaal te gaan ten opzichte van de omliggende gebouwen en een relatie aan te gaan met de kaaien, de Schelde en de Zuiderdokken;
- De grond is eigendom van de Stad Antwerpen en het gebouw wordt gebruikt door de Regie der Gebouwen. Er zijn geen private partners betrokken;
- Het bouwen van het nieuwe VMHK op de locatie zuidersluis laat toe dat de werking van het huidige M HKA gedurende de bouwfase kan gecontinueerd worden.

¹ Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunsten

3 Keuze procedure Open Oproep

Gelet op de symbolische beeldbepaling en het belang van het project voor het cultureel-erfgoedveld binnen Vlaanderen en internationaal wordt er gekozen voor de procedure van een Open Oproep voor de aanstelling van een ontwerpteam voor de “Bouw van een Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunst” te Antwerpen. De publicatie van de opdracht voor het M HKA is voorzien in augustus 2018.

De Open Oproep is één van de instrumenten die de Vlaams Bouwmeester aanbiedt bij het zoeken naar architecturale kwaliteit voor projecten van de Vlaamse en lokale overheden.

Het betreft een tweestap procedure (selectiefase en gunningsfase) met onderhandeling, waarbij in een eerste stap ontwerpteam uit het binnen- en buitenland zich kunnen kandidaat stellen. De Vlaams Bouwmeester stelt een shortlist op met kandidaat-ontwerpers, waaruit een selectiecommissie 5 ontwerpteam selecteert voor het vervolg van de procedure. De geselecteerde kandidaten werken tegen vergoeding een ontwerpvoorstel uit.

Na beoordeling door een gunningscommissie leidt dit tot een advies van de Vlaamse Bouwmeester m.b.t. de gunning van de studieopdracht. De finale gunningsbeslissing van de opdracht zal worden genomen door de volgende Vlaamse Regering.

4 Voorbereiding opstarten procedure Open Oproep

4.1 Planning en mijlpalen

Voorafgaandelijk aan de Open Oproep zijn nog volgende stappen te nemen:

- afstemmen van delegaties en mandaten op projectniveau door opdrachtgever;
- opmaak samenwerkingsovereenkomst met projectmanagementstructuur door Het Facilitair Bedrijf;
- opmaak protocol Open Oproep tussen TVB/HFB/FOCI door Team Vlaams Bouwmeester;

Een publicatie van de Open Oproep voor het Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunsten is eind augustus 2018 voorzien en in december 2018 kan dan de selectiebeslissing worden genomen van de 5 kandidaten. De minister van Cultuur, Jeugd, media en Brussel zal aan de Vlaamse Regering de samenstelling van de jury mededelen en vervolgens de selectie van de 5 kandidaten.

4.2 Good governance

Gezien het multidisciplinaire karakter en de complexiteit van het project is een projectmanagementstructuur uitgewerkt. Deze is toegevoegd als bijlage.

Binnen deze structuur zullen de rollen en verantwoordelijkheden voor alle projectbetrokkenen verder worden gedefinieerd en zal een werkwijze worden vastgelegd voor de besluitvorming en sturing van het project en de communicatie tussen de projectbetrokkenen.

Voor dit project:

- het Departement Cultuur, Jeugd en Media treedt op als de opdrachtgever;
- het Fonds Culturele Infrastructuur heeft de rol van budgethouder;
- het Facilitair Bedrijf treedt op als de projectmanager;
- het MHKA heeft de rol van de gebruiker.
- Vertegenwoordiging van de stad Antwerpen treedt op als directe belanghebbende

Wat betreft de Open Oproep zullen de selectie- en gunningscommissie onder meer samengesteld worden uit de leden van deze diverse partijen. De samenstelling van beide commissies zal in het uit te werken protocol Open Oproep worden vastgelegd en zal worden medegedeeld aan de Vlaamse Regering.

4.3 Samenstellen projectdossier (projectdefinitie en programma van eisen) en bepalen van projectbudget

Om het definitief projectdossier te kunnen samenstellen dienen volgende onderdelen uit het onderzoek “ *Infrastructurele noden voor een Toekomstig Vlaams Museum van Hedendaags Kunsten* ” nog verder te worden uitgewerkt op maat van de nieuwe locatie site Zuidersluis/Hof van Beroep:

- vastleggen van de stedenbouwkundige randvoorwaarden;
- aanscherpen van het museumprofiel en opmaak van projectdefinitie;

- evalueren, bijsturen en verfijnen van het programma van eisen (kwantitatieve en kwalitatieve parameters);
- evalueren, bijsturen en verfijnen van kostprijsraming en de grenzen van ontwerpopdracht vastleggen.

Het op maat maken van het projectdossier zal gebeuren aan de hand van volgende werkwijzen :

- een ontwerpend onderzoek² waarbij het opgestelde programma van eisen getoetst wordt aan de gekozen locatie en verder geëvalueerd wordt;
- bevraging van experts en stakeholders.

Samenstelling van werkgroep die instaat voor de verdere uitwerking i.f.v. het definitieve projectdossier:

- Departement CJM (opdrachtgever);
- Fonds Culturele Infrastructuur (budgethouder);
- MHKA (gebruiker);
- Team Vlaams Bouwmeester;
- Vertegenwoordiging Stad Antwerpen;
- Antwerpse Bouwmeester;
- Het Facilitair Bedrijf (projectmanager);
- THV Import.Export Architecture, Anteagroup en Rebel.

De Antwerps Bouwmeester maakt deel uit van de werkgroep ter voorbereiding van de Open Oproep en heeft gedurende het verdere traject als expert een adviserende rol.

In het kader stedenbouwkundige randvoorwaarden en lopende masterplannen op Kaaien en Zuiderdokken wordt de werkgroep uitgebreid met AG Vespa, Stad Antwerpen - bedrijf Stadsontwikkeling en Dienst Stedenbouw en de vergunningverlenende overheid. Bij het vastleggen van de stedenbouwkundige randvoorwaarden moet er voldoende duidelijkheid zijn over de ondergrond van de site Zuiderluis/Hof van Beroep.

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Een eerste financiële weerslag op de begroting heeft betrekking op de vergoedingen van de geselecteerde kandidaten. De hoogte van de vergoedingen zal bepaald worden bij verdere uitwerking van het protocol Open Oproep. Deze kosten worden opgevangen binnen de reguliere kredieten BO 2019 van het FoCI.

In opvolging van de Open Oproep zal de procedure finaal resulteren in een studiecontract met één ontwerpteam. Het gunnen van de studieopdracht is gepland eind 2019 en zal ten laste vallen van de begroting 2019. De studiekosten zullen het voorwerp uitmaken van het gunningsvoorstel waarvoor goedkeuring zal gevraagd worden aan de volgende Vlaamse Regering.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 13 juli 2018.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

De nota heeft geen weerslag op het gebied van personeelsinzet, noch op de lopende uitgaven. De nota heeft geen investeringen als gevolg en resulteert niet in bijkomende ontvangsten.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

De nota heeft geen weerslag op het personeelsbestand of op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaams minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

² Ontwerpend onderzoek is een vorm van onderzoek die gebruik maakt van ontwerplogica om tot (nieuwe) inzichten te komen.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Een reguleringsimpactanalyse (RIA) is niet vereist aangezien de nota geen effect heeft op enige regelgeving.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering :

1) bevestigt haar principiële goedkeuring voor de locatiekeuze van de site Zuidersluis/Hof van Beroep in Antwerpen voor de bouw van een nieuw "Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunst";

2/ geeft de opdracht aan de Vlaams minister bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Media en Brussel om in overleg met de Stad Antwerpen de overdracht van de grond van de site Zuidersluis/Hof van Beroep van de stad naar de Vlaamse overheid uit te werken. Er wordt een financieel kader uitgewerkt voor de valorisatie van de huidige site van het M HKA. Het financieel kader legt de modaliteiten van de transactie vast, waarbij de stad wordt gecompenseerd voor de waarde van de grond van het Gerechtsgebouw. De modaliteiten uit het kader baseren zich op objectieve criteria. Indien er bij de valorisatie van de huidige site een meerwaarde wordt gerealiseerd, na de transactie met de stad, dan wordt deze meerwaarde geïnvesteerd in de bouw van het nieuwe Vlaamse M HKA.

3) geeft haar goedkeuring voor de keuze van de Open Oproep voor de aanstelling van een ontwerpteam voor de "Bouw van een Vlaams Museum voor Hedendaagse Kunst";

4) mandateert de Vlaams minister bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Media en Brussel om van start te gaan met de procedure van de Open Oproep voor de aanstelling van een ontwerpteam;

6) geeft de opdracht aan de Vlaams minister bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Media en Brussel om een definitief projectdossier en projectbudget op te maken.

5) mandateert de Vlaams minister bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Media en Brussel voor het goedkeuren van de door de selectiecommissie voorgestelde selectiebeslissing aangaande de geselecteerde kandidaat-ontwerpteam, mits voorafgaandelijke mededeling van de samenstelling van de selectie- en gunningscommissie en van de 5 gekozen kandidaten aan de Vlaamse Regering.

Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Media en Brussel

Sven GATZ

Bijlagen:

- Bijlage 1 – Finaal Rapport Mei 2017
- Bijlage 2 – Reglement Open Oproep
- Bijlage 3 – Projectmanagementstructuur